

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวนทั้งหมด 5,345 คน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 458 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอน จำนวน 372 คน ผู้บริหาร จำนวน 93 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ซึ่งดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกอำเภอ ผู้วิจัยพิจารณาอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งแต่ละอำเภอมีจำนวนโรงเรียน จำนวนครู ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ขั้นที่ 2 การเลือกโรงเรียน ใช้การสุ่มแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ความสุ่มร้อยละ 20 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมดในแต่ละอำเภอได้จำนวน

โรงเรียน 93 โรงเรียน ดังรายละเอียดจากตารางที่ 1 :

ขั้นที่ 3 การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ผู้บริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างได้ในขั้นที่ 2 รวมทั้งสิ้น 93 คน

ขั้นที่ 4 การเลือกกลุ่มตัวอย่างครู ใช้วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ ยามาเน่ (Yamane) ที่ร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อน ± 5 (อุทุมพร จามรมา 2530: 30) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 370 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในขั้นที่ 2 มาโรงเรียนละ 4 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครูทั้งสิ้น 372 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนโรงเรียนและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	จำนวนโรงเรียน	โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนครู	จำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
ชาติตระการ	26	1. บ้านชาติตระการ	230	20
		2. บ้านป่าแดง		
		3. บ้านท่าสะแก		
		4. ชุมชนวัดบ้านดง		
		5. บ้านเนินทอง		
นครไทย	55	1. นครไทยวิทยา	615	44
		2. บ้านป่าข่าน		
		3. ราษฎร์อุทิศพิทยา		
		4. บ้านบึงตารอด		
		5. ประชาสงเคราะห์		
		6. น้ำพริก		
		7. บ้านน้ำกุ่ม		
		8. บ้านหนองกระต้าว		
		9. บ้านแก่งหว้าแก่งไฮ		
		10. บ้านแยง		
		11. บ้านหนองหิน		

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำเภอ	จำนวน โรงเรียน	โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนครู	จำนวนครูที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง
บางกระทุ่ม	40	1. วัดบางกระทุ่ม 2. ศึกษาลัย 3. วัดราษฎร์โมสร 4. วัดบึงลำ 5. วัดตายม 6. รัษฎราษฎร์บำรุง 7. บ้านแม่เหียบ 8. วัดสนามคสีตะวันตก	409	32
บางระกำ	78	1. วัดแหลมเจดีย์ 2. บ้านคูยยาง 3. บ่อวิทยบางระกำ 4. คลองวัดไร่ 5. บางระกำ 6. วัดบ้านไร่ 7. บ้านตะโม่ประชาสรรค์ 8. วัดกระทุ่มยอดน้ำ 9. วัดกลางสุริยวงศ์ 10. วัดโป่งหม้อข้าว 11. บ้านคูยมะตูม 12. รัษฎราษฎร์ประชาสงเคราะห์ 13. วัดปรือกระเหียบ 14. บ้านหนองไผ่ 15. บ้านปลักแรด 16. ประดู่มะค่าประชาสรรค์	766	64

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำเภอ	จำนวน โรงเรียน	โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนครู	จำนวนครูที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง
พรหมพิราม	59	<ol style="list-style-type: none"> 1. วัดหนองมะคัง 2. วัดทับยาย เชียง 3. วัดนาชุม 4. วัดวังมะค่าน 5. ผดุงวิทยา 6. วัดห้องไหลง 7. วัดท่าสี่ร้อย 8. ชุมชนวัดย่านขาด 9. วัดคลองตาล 10. วัดธรรมาราม 11. ราษฎร์ศรัทธาวิทยา 12. มะต๋องประชาสรรค์ 	655	48
เมือง	73	<ol style="list-style-type: none"> 1. บ้านหัววังกว้าง 2. วัดแสงดาว 3. วัดคาปะขาวหาย 4. วัดโพธิ์ยาณ 5. วัดอรัญญิก 6. วัดยาง (มีมานะวิทยา) 7. วัดศรีวิสุทธิธรรม 8. วัดจันทร์ตะวันออก 9. วัดศรีวนาราม 10. วัดสมอแข 	1,199	60

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำเภอ	จำนวน โรงเรียน	โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนครู	จำนวนครูที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง
เมือง		11. วัดพิบูลทอง 12. ชุมชนที่ 1 วัดสะกัคน้ำมัน 13. วัดจุฬามณี 14. วัดบางทราย 15. วัดจอมทอง		
วังทอง	69	1. ครูประชาชนูทิศ (วันครูอุทิศ) 2. บ้าน เขาสมอแครง 3. พิณฑลราชบุรีอุทิศ 4. ราชบุรีอุปถัมภ์ 5. บ้านบึงพร้าว 6. วัดท่าหมื่นราม 7. บ้านแก่งจุงนาง 8. ป่าไม้อุทิศ 6 9. บ้านเนินไม้แดง 10. ชุมชน 2 บ้านกกไม้แดง 11. บ้านสะเดา 12. บ้านเจริญผล 13. บ้านหนองพระ 14. บ้านปากยาง	804	56
วัดโบสถ์	26	1. วัดทองแท้ 2. วัดหนองมะสัง 9 3. บ้านวัดโบสถ์ (บำรุงวุฒิวิทยา) 4. วัดโบสถ์ 5. วัดบ้านน้อย	307	20

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำเภอ	จำนวน โรงเรียน	โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนครู	จำนวนครูที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง
เนินมะปราง	32	1. บ้านเนินมะปราง 2. เนินดินราษฎร์อุทิศ 3. บ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก 4. บ้านพัฒนาตงน้อย 5. บ้านไทรน้อย 6. บ้านวังโพรง 7. บ้านวังยาง	301	28
รวม	458		5,345	372

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้านในจังหวัดพิษณุโลก จากการสอบถามและจากเอกสาร แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่

ขั้นที่ 2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูล ในขั้นนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ฉบับที่ 6 (2530-2534) นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ โครงการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เอกสาร วารสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จากเอกสาร วารสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง เครื่องมือในการวิจัย

ขั้นที่ 4 การสร้างเครื่องมือ

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ คือ แบบสอบถามสำหรับครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ภูมิการศึกษา ภูมิลำเนา วิชาที่สอน

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทของโรงเรียนในการศึกษาและ รวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้าน บทบาทของโรงเรียนในการถ่ายทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บทบาทของโรงเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสอนและ สอดแทรกในกลุ่มวิชาต่าง ๆ และการจัดกิจกรรม

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ในเรื่อง เพศ อายุ ภูมิการศึกษา ระยะเวลาที่เป็นผู้บริหาร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ในเรื่อง การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน วิธีการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านให้นักเรียนและประชาชน โครงการต่าง ๆ ในการรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การอนุรักษ์และ สืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ มีขั้นตอนต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้งสองฉบับที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ที่มีความรู้ทางการศึกษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทำการพิจารณาตรวจแก้ไขและให้ข้อคิดเห็น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นครั้งแรก

5.2 นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ตรวจอีกครั้งหนึ่ง

5.3 นำแบบสอบถามไปใช้กับครูที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน และ
นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้บริหารที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน

5.4 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 คือ บทบาทของโรงเรียนในการอนุรักษ์
และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน มาหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ α (α -coefficient)
ของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามดังนี้

บทบาทของโรงเรียนในการศึกษาและรวบรวมวัฒนธรรม มีค่าความเที่ยง
0.82

บทบาทของโรงเรียนในการถ่ายทอดและเผยแพร่วัฒนธรรม มีค่า
ความเที่ยง 0.93

บทบาทของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนเพื่ออนุรักษ์และสืบทอด
วัฒนธรรม มีค่าความเที่ยง 0.90

บทบาทของโรงเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน มีค่าความเที่ยง
0.85

5.5 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ตรวจดูความถูกต้องและความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง และนำไปพิมพ์เป็นแบบสอบถาม
ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการ
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

2. นำหนังสือจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ไปมอบให้แก่หัวหน้าการ
ประถมศึกษาอำเภอทั้ง 9 อำเภอ และนำหนังสือจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอไปมอบให้แก่
ผู้บริหารโรงเรียน

3. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการนำแบบสอบถามไปมอบให้
แก่ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง สำหรับแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้รับคืน
ทั้งสิ้น 372 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ได้ 355
ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.43

4. การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. แบบสอบถาม

1.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบ แล้ววิเคราะห์เป็นร้อยละนำเสนอในรูปตารางและอธิบายประกอบ

$$\text{สูตร หาค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

(ประคอง กรรณสูต 2525: 85)

1.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) กำหนดค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธี ลิกเคอร์ต (Likert Scale) ซึ่งกำหนดค่าคะแนนดังนี้ (ประคอง กรรณสูต 2525: 69)

ปฏิบัติมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5
ปฏิบัติมาก	มีค่าเท่ากับ	4
ปฏิบัติปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3
ปฏิบัติน้อย	มีค่าเท่ากับ	2
ปฏิบัติน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1

1.2.1 แจกแจงหาความถี่ของคำตอบ นำมาหาค่ามัธยฐานเลขคณิต โดย

ใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{X} = \text{มัธยฐานเลขคณิต}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบ}$$

(ประคอง กรรณสูต 2525: 66)

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ถือเกณฑ์ดังนี้

(ประกอบ กรรณสูต 2525: 70)

4.50 - 5.00	หมายความว่า	ปฏิบัติมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายความว่า	ปฏิบัติมาก
2.50 - 3.49	หมายความว่า	ปฏิบัติปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อย
1.00 - 1.49	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อยที่สุด

1.2.2 นำค่าเฉลี่ยมัธยฐาน เลขคณิตแต่ละข้อมาวัดการกระจายของคะแนน จากแนวโน้มนำเข้าสู่ส่วนกลาง โดยการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของค่าตอบแต่ละข้อ โดยใช้สูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$(\sum x)^2$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum fx^2$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N = จำนวนผู้ตอบทั้งหมด

(ประกอบ กรรณสูต 2525: 67)

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน มาสอนและสอดแทรกในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ นำมาแจกแจงความถี่ของค่าตอบ แล้ววิเคราะห์เป็นร้อยละ นำเสนอในรูปตารางและอธิบายประกอบ

2. แบบสัมภาษณ์

2.1 แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ นำมาแจกแจงความถี่ของค่าตอบแล้ววิเคราะห์เป็นร้อยละ นำเสนอในรูปตาราง และอธิบายประกอบ

2.2 แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน โครงการในการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน นำแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดมาจัดหมวดหมู่ คำนวณหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางและอธิบายประกอบ

การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

นำผลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาศึกษาและวิเคราะห์ถึงบทบาทของโรงเรียนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสรุป การหาแนวทางในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ตลอดไป และให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย